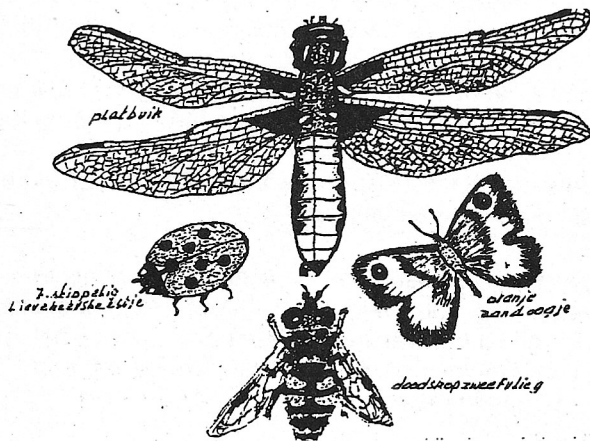

SPOORWEGBERM ROESLARE-IEPER : deel 5

- 05-07 Koeien en honden niet meegerekend, zie ik vandaag mijn eerste zoogdier op de berm: Een mol... Eilaas een dood exemplaar maar niettemin een bewijs van zijn aanwezigheid. Er hangt onweer in de lucht en een Groot koolwitje zoekt alvast beschutting aan de onderkant van een blad. Het zomers weertje van de laatste dagen levert nogal wat nieuwe bloeiers op: De Haagwinde en zijn familielid de Akkerwinde hebben, elk op hun eigen manier, weer voldoende zonlicht bemachtigd. Het Harig wilgeroosje voelt zich in zijn sas op de vochtigste plaatsen. De kloeke Bereklaauw, een echte profiteur van voedselrijke bodems, zal weer 'de' snoepplaats van de insecten uitmaken. Op de kale berm hebben een klein exemplaar Duizendblad en een Gewone raket de zeis weten te ontwijken en profiteren nu volop van de vrijgekomen ruimte. Tussen puin staan enkele Ganzevoët-specimen... Over de soort durf ik mij niet uitspreken. De eerste druppels vallen... dus in versneld tempo terug naar start.
- 20-07 Na een flauwe zomerweek zijn er vandaag in de namiddag toch enige opklaringen. De berm is gemaaid tot aan de boomrand (ongeveer de helft van de totale breedte van de berm). Het is duidelijk dat het hier enkel de bedoeling was om de ruimte voor de wandelaar vrij te houden. Het maaisel, een strooisellaag van 2 á 5 cm, is niet weggenomen... De bodem zal er dus zeker niet schraler op worden... De brandnetels zullen er niet om treuren. De klok wijst al naar 18.00 uur (reden: Tour de France!). De vogelgeluiden zijn schaars maar ik hoor toch het getjiek' van de *Grote bonte specht* en zie hem ook met spaarzame vleugelslagen diep golvend wegvliegen naar een bomenrij in de buurt. Op de zonnigste windluwe plekjes zijn de vlinders, muggen, zweefvliegen, soldaatjes, honingbijen... nog actief. Het landkaartje heeft zich, spijs het rotweer van de laatste dagen, toch al met zijn zomertenuw getooid... Het blijft wonderbaarlijk dat dit dezelfde soort is als deze van het voorjaar. Aan de Zilverbergstraat is een glazenmaker aan het jagen. Mijn vermoeden dat deze kloeke libel de Blauwe glazenmaker is (typische jager aan bosranden) wordt bevestigd als ik de brede rugstrepen en het blauw 'achterlichtje' kan onderscheiden bij deze laagvlieger. Voor mijn zoektocht naar nieuwe bloeiers neem ik steekproeven in de ongemaaide rand. Mijn buit: Peen, Boerenwormkruid, Knoopkruid, en in het gemaaide gedeelte merk ik enig bloeiend Perzikkruid op. (Het ontbreken van de maanvormige tekening op de bladeren maakt mij toch wat onzeker) 20 juli 200: Het sneeuwt ... De ontelbare vlokjes schitteren in het zonlicht en dwarrelen traag naar beneden. Bron van herkomst...? Ik zie enkel de wilgenrij rond de waterput in de lage weiden als mogelijke kandidaat.
- 26-07 De vruchten van bomen en struiken zijn al gevormd. Deze van zwarte els, hazelaar, meidoorn, es... zijn nog groen maar deze van de vlier doen al een schuchtere poging om te kleuren. Alleen de oranje lijsterbessen zien er al plukrijp uit en dat zal eerstdaags wel geklaard worden door merels en lijsters die hiermee weer hun rol als verspreider van de soort zullen vervullen door de onverteerbare zaden, verpakt in een mestpakketje, her en der op een gunstige plaats te deponeren.

De stengel van een boerenworm kruid ziet zwart (letterlijk en figuurlijk) van bladluizen. Mieren, hopen op honingdauw, trippelen er overheen maar ook het oranje-bruine 7-stippelig lieveheersbeestje heeft de kolonie ontdekt. Ik geniet hier het voorrecht om het begin van een voedselketen en een parasitaire levenswijze 'life' te mogen aanschouwen. Het is vandaag helemaal 'oranje boven!' want eind juli valt in de vliegperiode van het Oranje zandoogje. Hun vliegtijd is beperkt tot één maand... Ze moeten dus wel voortmaken om het nageslacht te verzekeren. Hierbij zullen de brede geurstrepen (androconiën) bij het mannetje zeker hun rol spelen.

Het resultaat van de hevige regenval der voorbije dagen is te zien in de lage weide (Z.O.- kant). Hier en daar plassen en het half verlandende poeltje is uit zijn oevers getreden. Om de circa 30 m. afstand te verkorten moet ik noodgedwongen mijn verrekijker erop richten. Ik zie enkele niet te herkennen libellejuffers maar dat is niet het geval voor de korenrombout die binnen mijn gezichtsveld neerstrijkt op een hoge grashalm en zich terdege laat bewonderen. Ik kan de witte schouderstrepen en de zwarte basisvlekken op de vier vleugels goed onderscheiden.. Het is het blauwgekleurd mannetje Platbuik, gekend om zijn zwerversgedrag.

Op de nu talrijk bloeiende bereklauw overheerst vandaag de Doodskopzweefvlieg, gelukkig gemakkelijk te herkennen aan de doodshoofdtekening (of volgens sommigen het 'Batman'-logo) op het borststuk. Aan de rand van de Babilbeek schitteren de bordeau-kleuren van enkele exemplaren Kattestaart en op de kale berm groeien enige specimen Streepzaad.. Maar daarvan blijf ik de soortnaam schuldig. Als kers op de taart bij deze wandeling mag ik nog genieten van de statige vleugelslagen van een laag overvliegende Blauwe reiger die de berm dwarst en wat verder landt aan de rand van de beek.

08-08 Meteen bij de start van mijn wandeling: 28 exemplaren ... 'Good Year'-autobanden in de aanpalende gracht. Sluikstorters hebben zich (eens te meer) niet laten afschrikken door het officiële bordje bij de ingang... Een mentaliteit om triestig van te worden. Mijn humeur wordt er niet meteen beter op als ik vaststel dat ik mijn waterdicht schoeisel vergeten ben (gisteravond nog was er wateroverlast te Roeselare), dat mijn gezichtveld voortaan aan weerszijden beknot wordt door manshoge maïsstengels en dat een strakke westenwind de meeste vogelgeluiden wegblaast. Tegen het eind van de wandeling zijn die pessimistische gevoelens volledig weggeëbd dank zij de volgende therapeuten:

- Twee verse molshopen getuigen van een rijk ondergronds leven. De vele kiezelstenen erin zullen wel een typisch spoorweggesteente zijn, vermoed ik. . Het'prrt-pie-pie-piep'dichtbij verraadt een familie Staatmezen. Ik vind het wel eigenaardig dat een eerste waarneming zo lang op zich laten wachten heeft. Hun van boom-naar-boom verplaatsingsgedrag past nochtans goed bij de begroeiing langs de berm.
- De slierten Hop zijn tot bloei gekomen. Ik vind enkel mannelijke bloemen... geen 'hoppebellen' dus.
- Bijvoet laat, dank zij die krachtige wind, de zilverkleurige onderzijde van zijn blaadjes zien en is begonnen aan zijn weinig opvallende bloei.
- Van de Melkdistel aan de akkerrand en de Hennepnetel in een natte gracht kan ik enkel het geslacht noteren.
- Bij een plas op de berm zonnen en jagen 3 Bruinrode heidelibellen (2 m. (rood), 1 vr. (geel)) Alles bij elkaar toch weer een uitstap die een paar natte voeten meer dan waard is.

Daar waar de ene in extase geraakt voor een zeldzaam plantje en een ander dan weer uit de bol gaat voor een overvliegende roofvogel heb ikzelf mijn hart verpand aan onze streekvlinders. Eik jaar opnieuw kijk ik opnieuw uit naar het eerste weerzien met onze voorjaars-, trek- en echte zomervlinders. Geen enkele beweging ontgaat mij en meestal zijn ze al in vlucht gemakkelijk te identificeren, maar...

Al eens geprobeerd een klein geaderd witje en een klein koolwitje uit elkaar te houden? Inderdaad... meestal verdwijnen ze uit het gezichtsveld zonder dat identiteitscontrole mogelijk was.

Tergend traag, laag over de begroeiing zigzaggend, snuffelend aan eik plantje, voortdurend schijnlandingen simulerend, heel even stoeiend met een soortgenoot die hun vliegrouete kruist, dan plots wegschietend in een onvoorspelbare richting en ... weg is 't beestje, de waarnemer met een gefrustreerd gevoel achterlatend. Als er dan al eens zo'n wit e is dat verpozing neemt dan is dat ofwel te kortstondig ofwel zit het zodanig gepositioneerd dat het soortkenmerk (onderkant achtervleugel) net niet te zien is. Ook om nog andere redenen zijn beide soorten echte buitenbeentjes in onze vlinderfauna.

Hun kleur alleen al vloekt met alle logica-. Daar waar de meeste van onze schubvleugelen warmte-absorberende kleuren hebben ontwikkeld, hebben zij gekozen voor het lichtweerkaatsende wit.

Niettemin zijn beide soorten elke dag opnieuw als eerste en laatste actieve vliegers te zien.

Hun witte kleur is zeker ook niet het beste camouflagepak. Reeds van op honderd meter afstand zijn ze op te merken door vriend(?) en vijand. Daar bovenop hebben ze dan nog de onhebbelijke gewoonte om hun eieren af te zetten op kruisbloemige landbouwgewassen wat hen nog een niet-te-onderschatten vijand te meer oplevert. Niettegenstaande dit alles blijven beide soorten behoren tot onze meest algemene niet-bedreigde soorten.

Wellicht danken ze dat aan het feit dat hun vliegperiode het volledige vliegseizoen bestrijkt en zeker ook omdat ze aarden in om het even welke vegetatie-eenheid en landschapstype.

16-08 Als ik even van mijn wandelpad afdwaal en de opgeschoten grassen beroer, schieten sprinkhanen ('spring'-hanen?) weg in alle richtingen. Alle zijn kortspruitig... dus veldsprinkhanen. Er zijn er in alle formaten. Ik vermoed dat de kleinsten nog enkele keren uit hun vel moeten 'springen' voor ze het volwassen stadium bereikt zullen hebben. Ik stoor hierbij ook nogal wat nachtvlinders die rap een nieuwe schuilplaats opzoeken. Mijn soortenkennis is beperkt maar ik herken toch de prachtig getekende Brandnetelmot en het ijverige Gamma-uiltje.

Ik blijf me verbazen over de aanwezigheid van libellen op de berm. Verscheidene heidelibellen, waaronder zeker één mannetje Bloedrode heidelibel, zijn in de weer. Hiermee komt mijn aantal soorten op zes. Gebruiken ze de berm als corridor en blijven ze er plakken omdat er veel insectevoer rondvliegt?

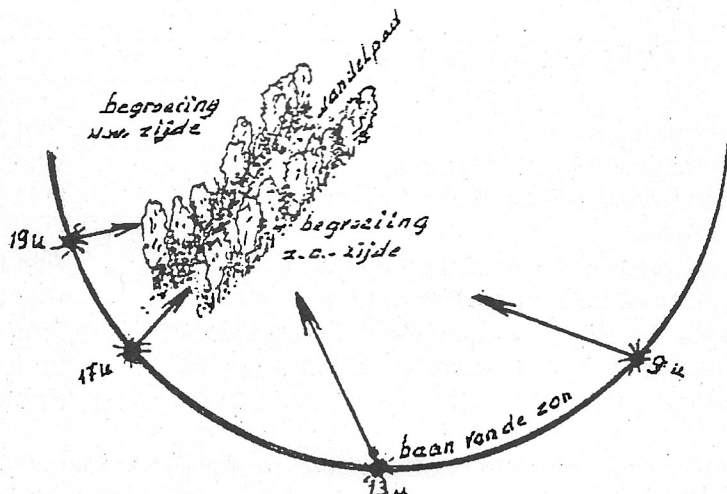
De vogelgeluiden zijn uiterst schaars. Ik vermoed dat het zware werk erop zit en geen territorium meer hoeft verdedigd te worden. Ik noteer slechts vijf soorten... een voorlopig(?) dieptepunt. Ik ontdek nog twee nieuwe bloemplanten, beide akkeronkruiden: Zwaluwtong, die ik eerst voor haagwinde aanzag

(ook windend en gelijkaardige bladvorm) en een Wolfsmelk -exemplaar Is het kroontjeskruid, brede wolfsmelk, tuinwolfsmelk ... ? Alle hebben éénslachtige bloemen, waarvan de mannelijke gewoon uit een meeldraad bestaat en de vrouwelijke ook onopvallend is maar wel een opvallende vrucht vormt. Deze boekenkennis helpt mij geen zier verder bij de soortbepaling. Agrarisch nieuws: De niet-begraasde hooilanden zijn ten tweede maal gemaaid. Dit bevestigt enkel mijn vermoeden dat er snelgroeiende grassoorten zijn ingezaaid op een rijkelijk bemeste grond.

24-08 In dit tropisch augustus-weekend zoek ik maar al te graag wat afkoeling op de lommerrijke spoorwegberm. Ik beland er middenin de vliegtijd van de langpootmuggen. Deze wat onhandige vliegers maken bij verstoring een kortstondige boogvormige vlucht om dan neer te 'ploffen' op een of ander stengeltje waaraan ze blijven bengelen. Als je goed toekijkt zie je nog de aanleg van het niet-ontwikkelde tweede vleugelpaar (halters). Deze 'knotsjes' zouden nog dienstig zijn als besturingsorgaan.

Naast nogal wat schorpioenvliegen merk ik nog één exemplaar Snuitvlieg op. Dit is een zweefvlieg die vooral opvalt door de rode kleuren in het achterlijf en door de snuitvormige monddelen. Een insectenkenner zou van deze wandeling allicht een uitgebreid verslag kunnen geven. Ik sla die stap nu over en kom meteen terecht bij ... een insectenverdelger: De kruisspin. Wielwebben alom en, zo te zien aan de gemummificeerde pakketjes die er in hangen, is de vangst vandaag niet gering. Naast het melden van een kortstondige menselijke ontmoeting met een 'wijnfabricant', op zoek naar rijpe braamvruchten, (op de schaduwrijke berm is dit echter nog te vroeg) heb ik alleen nog twee nieuwe bloemdragers te vernoemen: Het akkeronkruid Zwarte nachtschade en een eenzaam exemplaar Speerdistel die tot bloei is kunnen komen onder een prikkeldraad, blijkbaar tot vreugde van enkele hommels.

Invalshoek van rechtstreeks zonlicht

Voor elke wandelaar lijkt de spoorwegberm een oase van vrede en rust, maar in werkelijkheid wordt er in alle stilte een liele strijd gestreden tussen de concurrerende plantensoorten. Naast het onzichtbare ondergrondse gevecht om voedingstoffen wordt er bovengronds slag geleverd om zich een maximale lichtopvang te verzekeren. Om haar slaagkansen op een optimale fotosynthesewerking te vergroten heeft elke soort hierbij ingenieuze aanpassingen in levenswijze en structuur ontwikkeld.

Ik laat nu even mijn fantasie de vrije loop... en wat zie ik?

- Bomen en struiken slorpen, dankzij hun hoge structuur, het leeuwenandeel van het zonlicht op.
- Vroegbloeiërs zoals speenkruid zijn iedereen te 'slim' (vroeg) af.
- Pioniers van verstoorde bodems zoals klein hoefblad zijn er overal het eerst bij en hebben dus ruimte zat.
- Zelfklevers zoals kleefkruid spelen het klaar om net iets boven de buur uit te steken.
- Rankers zoals voederwikke binden zich met 'touwjes' vast aan de buur en klimmen als volleerde alpinisten naar de top.
- Winders zoals haagwinde omzwachtelen de concurrentie en draaien zich, een dichte haag vormend, naar boven.
- Tapijtwevers zoals akkerwinde spreiden hun dekentje horizontaal uit op een zonnig plekje bovenop de omliggende begroeiing.
- Taailingen zoals grote weegbree weerstaan als geen ander stresstoestanden wat hen heer en meester maakt op de betreden paden.
- Rozetvormers zoals de paardebloemen beletten de dichtsbijge ontkiemen.
- Pilaarbijters zoals korstmossen plakken zich vast aan stam of staak om uit het duister te ontsnappen.
- Vochtminnaars, droogstoppers, puinbewoners, wurgers, parasieten, ... zouden mijn onorthodoxe alternatieve plantenindeling nog kunnen aanvullen maar ik wil het hierbij laten.

Alleen nog dit: Elke soort heeft hierbij alleen maar als doel de kans op nakomelingen veilig stellen. Hierbij komen dan nog andere strategieën aan bod zoals de wijze van bevruchting en zaadverspreiding... Maar dat is dan weer goed voor een ander verhaal. Jacques Vanderhaeghe